

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

**Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný
zo zdrojov EÚ**

PhDr. Ľubica Ďurechová

Dokonalé osvojenie učiva na hodinách dejepisu 2. časť

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Prešov, 2013

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS/OSO: PhDr. Ľubica Ďurechová

Kontakt na autora: Gymnázium, Konštantínova 2, 080 01 Prešov, luba62@centrum.sk

Názov OPS/OSO: Dokonalé osvojenie učiva na hodinách dejepisu 2. časť

Rok vytvorenia OPS/OSO: 2013

Odborné stanovisko vypracoval: PhDr. Dušan Pribík

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe/osvedčená skúsenosť odbornej praxe bola vytvorená z prostriedkov projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov. Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

konceptia dokonalého osvojenia učiva - mastery learning, vedomosti, zručnosti, čas

Anotácia

Práca ponúka koncepciu dokonalého osvojenia učiva - mastery learning na gymnáziu v predmete dejepis, jej vplyv na výsledky vyučovacieho procesu, ktorého výstupom je posttest. V teoretickej časti je opísaná koncepcia mastery learning. V praktickej časti sú analyzované vyučovacie hodiny v tematickom celku 2. svetová vojna koncepciou mastery learning.

OBSAH

Úvod	5
1 REALIZÁCIA DOKONALÉHO OSVOJENIA UČIVA - MASTERY LEARNING V EDUKAČNOM PROCESE	6
2 KONCEPCIA MASTERY LEARNING V PRAXI	7
2.1 Prípravná fáza	7
2.2 Pretest	11
3 ANALÝZA VYUČOVACÍCH HODÍN ODUČENÝCH KONCEPCIOU MASTERY LEARNING	12
3.1 Vyučovacia hodina 1	12
3.2 Vyučovacia hodina 2	19
3.3 Vyučovacia hodina 4	27
3.4 Postest	32
Záver	34
Zoznam bibliografických zdrojov	35
Zoznam obrazových zdrojov	36
Zoznam príloh	37

ÚVOD

Dejepis ako vyučovací predmet ostáva dôležitým vyučovacím predmetom aj po reforme, ktorá bola uskutočnená v roku 2008. Stal sa súčasťou štátneho vzdelávacieho programu ISCED 2 a ISCED 3 (mimo ISCED 3C), ako súčasť vzdelávacej oblasti „Človek a spoločnosť“ spolu s občianskou náukou a geografiou. Keďže najmä žiaci gymnázia pokračujú v štúdiu s týmto zameraním na vysokej škole, je dôležité aby bol prezentovaný moderným a atraktívnym spôsobom.

Koncepcia mastery learning - dokonalé osvojenie učiva nás zaujalo hlavne tým, že neexistujú „dobrí“ a „zlí“ žiaci, všetci sú vzdelávateľní, len je potrebné im vytvoriť podmienky, spôsob a čas vyučovania, aby zvládli predpísané učivo na úrovni mastery.

Túto koncepciu sme už aplikovali v podmienkach našej školy v tematickom celku 1. svetová vojna a na základe pedagogického výskumu môžeme konštatovať, že má pozitívny vplyv na získanie vedomostí žiakov, ale aj vzťah k danému predmetu.

V prvej kapitole sa venujeme realizácii mastery learningu v edukačnom procese. Druhá kapitola je zameraná na uplatnenie koncepcie v praxi. V tretej kapitole predkladáme konkrétne ukážky modelových hodín, ich vyučovacie postupy, metódy a formy.

1 REALIZÁCIA DOKONALÉHO OSVOJENIA UČIVA - MASTERY LEARNING V EDUKAČNOM PROCESE

Donedávna prevládalo v našich školách tradičné vyučovanie, ktorého hlavnou úlohou bolo odovzdávať informácie v hotovej, ucelenej podobe. V súčasnosti takéto vyučovanie nevyhovuje požiadavkám tejto doby. Pribúda množstvo informácií, a aby sme dali priestor žiakom na rozvíjanie schopností a zručností musíme využívať nielen tradičné, ale aj moderné, inovačné koncepcie vyučovania.

Mastery learning je koncepcia, ktorá vedie aj k inkluzívnemu vzdelávaniu, v ktorom má každý žiak právo na kvalitné vzdelávanie, ale je dôležité reagovať najmä na potreby žiakov. Je však potrebné vytvoriť také prostredie, v ktorom budú splnené všetky individuálne potreby žiakov, a preto má právo uspieť každý žiak.

Podľa Tureka sa systém mastery learning dá realizovať aj na našich školách, a to bez akýchkoľvek dodatočných nákladov alebo organizačných opatrení. Študentom prináša inováciu, ktorá sa prejavuje v učebných výsledkoch, v kognitívnej oblasti, v rozvoji jednotlivých úrovní poznávania. Rozvíja kompetencie študentov pri aktívnom získavaní, upevňovaní vedomostí a zručností s využitím diagnostických testov.

Podstatou koncepcie je, že každý žiak si musí osvojiť učivo na úrovni tzv. mastery - predstavuje 80% - 90% predpísaného učiva (Turek, I., 2010).

Výber metód, postupov, prostriedkov, organizačných foriem ponecháva voľnosť učiteľovi, aby žiaci pri ich využívaní dosiahli stanovenú normu mastery learning (Határ, C. a kol, 2011).

Učivo je rozdelené na malé úseky - moduly. Na konci modulu je autotest, ktorí si opravujú sami žiaci a je neklasifikovaný. Žiak by nemal prejsť k ďalšiemu modulu, pokiaľ si neosvojil učivo na úrovni tzv. mastery. Nedostatky sa odstraňujú formou korektívneho vyučovania, doučovania učiteľom, individuálne - samoštúdium, alebo doučovanie spolužiakmi (Turek, I., 1997).

2 KONCEPCIA MASTERY LEARNING V PRAXI

Pre účely tejto práce sme vybrali tematický celok 2. svetová vojna. Spracovali sme ho do modulu na osem vyučovacích hodín. Pre triedu bol vypracovaný podrobný plán, ktorý obsahoval jednotlivé etapy získavania vedomostí a zručností v danom module, ďalej boli vypracovaný pretest, 8 autotestov a posttest. Všetky testy boli vypracované ako typ C-R (criterion-referenced, hodnotenie absolútneho výkonu). Tiež sme vypracovali plán korektívneho učenia pre tých, ktorí nedosiahnu úroveň mastery a rozširujúci plán pre tých, ktorí ho dosiahli.

Priebežne sme vypracovávali aj PowerPointovú prezentáciu pre daný tematický celok, ktorá uľahčovala a urýchl'ovala výklad učiva.

Vyučovacie metódy a formy

V oboch triedach sme v motivačnej a expozičnej fáze striedali vyučovacie metódy, aby sme aj týmto spôsobom zistili, ktorá z nich má väčšiu efektivitu. Použité metódy boli motivačný rozhovor, výklad, riadený rozhovor, použitie interaktívnej prezentácie, samostatná práca s učebnicou, vyhľadávanie informácií cez internet, skupinová práca a iné.

Zmenili sme aj doby jednotlivých fáz vyučovacej hodiny. Expozičná fáza trvala dlhšie ako v tradičnom vyučovaní (cca 30 min) a fixácia učiva bola vykonávaná vo forme autotestov. Niekedy boli autotesty dané vo forme domácej prípravy. Tieto fázy boli na úkor motivačnej a aplikačnej časti, či časti preverovania vedomostí získaných na predošlej hodine.

Autotesty neboli hodnotené známku, ale ich cieľom bola sebareflexia konkrétneho žiaka, ako dané učivo zvládol a čo sa má ešte doučiť. Tieto úlohy boli vykonávané buď v podobe tlačenej, alebo s použitím počítačového programu Hot Potatoes. Žiaci neboli skúšaní individuálne, tak ako je to bežné pri klasickom vyučovaní, ale niekedy sme použili rýchle frontálne opakovanie.

Pretest a posttest

Krátky pretest sme použili, aby sme získali predstavu o východiskových vedomostiach žiakov. Tento test nebol hodnotený známku. Žiaci si pretest opravili sami ihneď po napísaní, aby okamžite vedeli, kde majú svoje nedostatky a mohli sa ich ihneď doučiť. Ako korektívne učenie pred modulom sme teda zvolili samovzdelávanie.

Na konci modulu bol žiakom daný posttest, ktorý bol známkuovaný len u tých, ktorí zvládli učivo na úroveň mastery (*zvolili sme 90 %, keďže je to na našej škole limit pre hodnotenie známku 1*). Žiaci, ktorí nedosiahli danú úroveň sa zúčastnili korektívneho učenia, ktoré bolo vedené vo forme doučovania na jednej vyučovacej hodine (dovysvetľovanie, kontrolné otázky), alebo individuálneho štúdia (doučovanie spolužiakom, samoštúdium). Tým, ktorí zvládli úroveň mastery bol daný rozširujúci program.

2.1 Prípravná fáza

V prípravnej fáze sme vypracovali materiály potrebné na realizáciu vyučovania koncepciou mastery learning a oznámili žiakom jeho formu a metodiku.

Najprv sme vypracovali plán modulu podľa časovo-tematického plánu pre 3. ročník gymnázia. Plán modulu „Druhá svetová vojna“ je rozvrhnutý na osem

vyučovacích hodín a jednu hodinu korektívneho, resp. rozširujúceho štúdia, obsahuje podrobnejšie spracovaný obsahový a výkonový štandard potrebný na zvládnutie úrovne mastery, ako aj použité vyučovacie metódy (tabuľka 1). V prípade žiakov, ktorí nezvládli úroveň mastery learning na prvý a ani na druhý pokus bolo určené doučovanie učiteľom alebo spolužiakom, resp. samoštúdium.

Následne bol vypracovaný pretest, ktorý obsahoval vedomostné štandardy, ktoré sú predpokladom pre žiaka, ktorý prechádza na tematický celok „Druhá svetová vojna“. Pretest je rovnaký pre obe triedy. Ďalej boli vypracované aj autotesty pre experimentálnu triedu v písomnej alebo elektronickej podobe a posttest.

Hodina	Téma	Obsahový štandard	Výkonový štandard	Vyučovacie metódy
1.	<i>Druhá svetová vojna I.</i>	<i>Príčiny vojny – politika NSDAP, hospodárska kríza, appeasement, dôsledky prvej svetovej vojny</i> <i>Etapy vojny</i> <i>Posledné týždne mieru- vzťahy VB, Fra. a Nemecko; Pakt Ribbentrop-Molotov</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Vymenovať príčiny druhej svetovej vojny • Popísať vtedajšiu mocenskú situáciu • Rozoznať príčiny a zámienku vojny • Povedať dátumy a udalosti spojené s jednotlivými etapami vojny • Vyhládať na mape vtedajšie štáty a ich záujmy 	Výklad, problémový výklad spojený s rozhovorom, prezentácia PowerPoint, práca s mapou, samostatná práca, skupinová práca, motivačný rozhovor, aktualizácia obsahu učiva, problémový výklad spojený s rozhovorom, praktická práca s mapou a atlasom
2.	<i>Druhá svetová vojna II</i>	Útok na Poľsko, Zimná vojna, Čudná vojna, útok na západ, Bitka o Britániu	<ul style="list-style-type: none"> • Opísať vývoj frontových udalostí do roku 1941 • Vysvetliť pojmy - Blietzkrieg, čudná vojna, Katyň, Zimná vojna, V. Quisling, Ch. de Gaulle, bitka o Britániu, Luftwaffe, RAF, plán Barbarossa • Rozoznať motívy ďalších štátov, ktoré sa 	Motivačný rozhovor, práca s učebnicou, práca s mapou, riadený rozhovor, samostatná práca, skupinová práca, práca s PC a PowerPoint prezentáciou, filmy

			<p>pridali buď k jednej alebo k druhej strane</p> <ul style="list-style-type: none"> • Demonštrovať na mape postup a situáciu na frontoch • Dokázať naznačiť na obrysovej mape postup Nemcov do útoku na ZSSR 	
3.	Druhá svetová vojna III.	Dobytie Balkánu, vojna v Afrike, plán Barbarossa, útok na ZSSR do bitky pri Stalingrade, vstup USA do vojny	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznať kľúčové medzníky v priebehu vojny od roku 1941-1943 • opísať hlavné bitky a situáciu na jednotlivých frontoch • ukázať na mape postup a situáciu na frontoch 	Motivačný rozhovor, práca s učebnicou, práca s mapou, riadený rozhovor, samostatná práca, skupinová práca, práca s PC a PowerPoint prezentáciou, filmy
4.	Holokaust	Holokaust, konferencia vo Wannsee, koncentračné a vyhladzovacie tábory a život v nich	<ul style="list-style-type: none"> • Vysvetliť pojmy okupácia, Žid, geto, holokaust, koncentračný tábor, vyhladzovací tábor, cyklón B • Nájsť na mape najznámejšie koncentračné tábory • Vysvetliť funkciu koncentračných a vyhladzovacích táborov • Vyhladať konkrétne informácie o obetiach holokaustu 	Výklad, riadený rozhovor, práca s pracovným listom, práca s mapou, samostatná práca, skupinová práca
5.	Vítazný nástup fašizmu	život v okupovaných krajinách, protifašistický odboj	<ul style="list-style-type: none"> • rekonštruovať život vojakov a civilného obyvateľstva • porozumieť životu počas vojny • zamyslieť sa 	Práca s internetom, vyhľadávanie informácií, riadený rozhovor, motivačný rozhovor, opis

			<p>nad významom médií pri politickej propagande</p> <ul style="list-style-type: none"> • opísať premenu hospodárstva štátov počas vojny • rekonštruovať podobu protifašistického odboja 	<p>obrázkov, samostatná práca, skupinová práca</p>
6.	Obrat vo vojne	<p>útok červenej armády, konferencia v Teheráne, vylodenie na Sicílii, vytvorenie druhého frontu, konferencia na Jalte</p>	<ul style="list-style-type: none"> • opísať postup spojeneckých armád na mape • vysvetliť význam vytvorenia druhého frontu a vylodenia na Sicílii • porozumieť významu konferencií Veľkej trojky na budúci vývoj sveta 	<p>Motivačný rozhovor, výklad, práca s internetom, práca s prameňom riadený rozhovor, samostatná práca, skupinová práca</p>
7.	Koniec vojny	<p>dobytie Berlína, kapitulácia Nemecka, boje v Tichomorí a kapitulácia Japonska, Postupimská konferencia,</p>	<ul style="list-style-type: none"> • opísať posledné mesiace vojny 	<p>Výklad, riadený rozhovor, motivačný rozhovor, práca s prameňom, samostatná práca, skupinová práca</p>
8.	Dôsledky vojny	<p>Norimberský proces, vplyv vedy a techniky na vojnu - atómová bomba, počet obetí, politické dôsledky, OSN</p>	<ul style="list-style-type: none"> • chápať Norimberský proces ako začiatok medzinárodného práva • pochopiť vplyv vedy a techniky na zabíjanie ľudí • identifikovať geopolitické zmeny po druhej svetovej vojne • ukázať tieto zmeny na mape 	<p>Výklad, riadený rozhovor, motivačný rozhovor, práca s prameňom, samostatná práca, skupinová práca</p>
9.	Korektívne /Rozširujúce vyučovanie		<ul style="list-style-type: none"> • zopakovať medzery 	<p>Skupinová práca za pomoci</p>

			v učive • na základe prameňa poznať životskrivajúci ch sa Židov	učiteľa, práca s učebnými textami
--	--	--	--	-----------------------------------

Tabuľka 1: Modul tematického celku druhá svetová vojna (vlastné spracovanie)

2.2 Pretest

Jednu vyučovaciu hodinu pred začiatkom tematického celku sme žiakom dali vypracovať pretest. Cieľom bolo, aby sme získali predstavu o východiskových vedomostiach žiakov, a aby žiaci sami zistili, ktoré znalosti sú pre nich potrebné. Tento test nebol hodnotený známku. V triede však bol pretest opravený hneď priamo žiakmi, ktorí následne vedeli, kde majú svoje nedostatky a mohli sa ich ihneď doučiť. Aj to totiž spadá do metodiky mastery learningu.

Pretesty oboch skupín sme opravili následne aj my, aby sme zistili štatistické údaje o úspešnosti. Pretest obsahoval 10 otázok každú z hodnotou 2 body, teda celkový počet bodov bol 20. Tematicky sa otázky týkali medzinárodných vzťahov pred druhou svetovou vojnou, nástupu totalitných režimov a nacistickej politiky v tridsiatych rokoch.

Na základe dosiahnutých výsledkov môžeme konštatovať, že žiaci boli kognitívne pomerne porovnateľní a rozdiely sa týkali naozaj slabších žiakov. Celkovo boli najlepšie zodpovedané otázky týkajúce sa témy nacizmu v Nemecku. Záver z pretestu je teda taký, že vstupné vedomosti do problematiky druhej svetovej vojny sú porovnateľné u žiakov, a teda všetci vychádzajú viac-menej z toho istého bodu.

Žiaci si ihneď po napísaní skontrolovali pretesty sami, a teda vedeli, kde spravili chyby. Na tej istej hodine sme na záver pristúpili k opakovaniu vedomostí, ktoré boli potrebné na zvládnutie pretestu.

PRETEST K TEMATICKÉMU CELKU DRUHÁ SVETOVÁ VOJNA

1. Napíšte k nasledujúcim osobnostiam základné informácie, čo o nich viete: A. Hitler, B. Mussolini, J. V. Stalin, F. D. Roosevelt, W. Churchill
2. Charakterizuje Versaillskú zmluvu?
3. Čo je to NSDAP?
4. O čo sa snažila NSDAP?
5. Akými spôsobmi porušil Hitler Versaillskú zmluvu?
6. Ako na to reagovali západné krajiny?
7. Ako nazývame politiku západných krajín?
8. Ako sa správalo Japonsko na Ďalekom východe v tridsiatych rokoch 20. storočia?
9. Vysvetlite, čo to bola Mníchovská dohoda?
10. Vysvetlite pojmy: antisemitizmus, krištáľová noc, Norimberské zákony!

3 ANALÝZA VYUČOVACÍCH HODÍN ODUČENÝCH KONCEPCIOU MASTERY LEARNING

Pre potreby tejto práce sme podrobne rozanalyzovali tri odučené hodiny. Každá vyučovacia hodina mala svoju koncepciu, ktorú sme snažili dodržať, hoci nie vždy vyjde časový plán hodiny. To sme však niekedy kompenzovali presunutím fixačnej fázy (autotestu) na domácu prípravu, čo nijakým spôsobom neubralo na cieľoch hodiny. Ako sme spomínali, expozičnú a fixačnú časť sme museli niekedy rozšíriť na úkor iných častí. Časť zadanie a vysvetlenie DÚ sme vynechávali, keďže žiaci sa majú naučiť všetko na hodine. Bola použitá len v prípadoch, že autotest nebolo možné vypracovať na hodine z časového hľadiska. Použili sme štruktúru vyučovacej hodiny, ako ju navrhuje D. Vasil'ová.

1. Organizačná časť: je vyplnená pozdravom, kontroly prítomnosti žiakov a ich všeobecnej pripravenosti na hodinu (materiálnej) a spustením IKT;

2. Oznámenie cieľa vyučovacej hodiny: oznámi sa téma vyučovacej hodiny, ak bolo potrebné sme oznámili aj metodiku

3. Motivácia žiakov a aktualizácia učiva: použili sme metodiky ako film, aktualizálny rozhovor, či metódu kladenia otázok a odpovedí (napr. k téme z predošlej hodiny)

4. Preverovanie vedomostí nadobudnutých na predchádzajúcich hodinách: väčšinou sme fázu vynechali, použili sme ju najmä, ak bol autotest daný na domácu úlohu.

5. Prezentácia nového učiva (expozičná fáza): tu sme pri prezentovaní používali rôzne metódy. Metódy boli volené tak, aby žiaci si zapamätali čo najviac na danej hodine, čo niekedy išlo na úkor kreativity žiakov. Pre účely mastery learning je to však potrebné.

6. Fixácia nového učiva: vždy vo forme autotestu. Jeho účel, ako sme spomínali je autoevalvácia žiaka, aby vedel, kde má nedostatky a doplnil si ich, resp. aby poznal charakter a rozsah otázok na postteste. Niekedy bola táto fáza vynechaná a daná na DÚ. Autotesty obsahovali cca 5-7 otázok, ktoré sme si následne zodpovedali. Táto fáza je vlastne spojená s fázou zhrnutie učiva.

7. Zhodnotenie vyučovacej hodiny: snažili sme sa, aby táto fáza nebola nikdy vynechaná, čo sa aj podarilo. Bolo potrebné, aby žiaci povedali vlastný názor na danú hodinu, čo by sa mohlo zlepšiť a či si dostatočne zapamätali, čo bolo potrebné, a to aj v porovnaní s klasickou hodinou.

3.1 Vyučovacia hodina 1

ŠTUDIJNÝ ODBOR: gymnázium

VYUČOVACÍ PREDMET: dejepis

ROČNÍK: tretí

TRIEDA: 3. B

OBSAHOVÝ ŠTANDARD:

- a) **Tematický celok:** Druhá svetová vojna
- b) **Téma vyučovacej hodiny:** Druhá svetová vojna I.
- c) **Pojmy:** appeasement, Pakt o neútočení, etapy vojny

TYP VYUČOVACEJ HODINY: hodina výkladu a osvojovania nových vedomostí

MATERIÁLNO-DIDAKTICKÉ POMÔCKY: príprava, učebnica pre tretí ročník gymnázií – svetové dejiny, dejepisný atlas, prezentácia PowerPoint, počítač, USB s pripravenými materiálmi, dataprojektor, písacie potreby, autotest 1

VÝCHOVNO-VZDELÁVACIE CIELE:

1. Kognitívne ciele:

- Vymenovať 4 príčiny druhej svetovej vojny
- Vymenovať etapy vojny, roky a udalosti, ktoré sú s tým spojené
- Opísať dôvody 2. svetovej vojny

2. Afektívne ciele:

- Vyjadriť postoj k problematike expanzie štátov
- Uvedomiť si nebezpečenstva diktatúr a návratu fašizmu a neonacizmu
- Vyjadriť názor na vojnu
- Vytvorenie negatívneho postoja k vojne a násilnému riešeniu problémov

3. Psychomotorické ciele

- Pracovať s mapou Európy pred druhou svetovou vojnou a do konca roku 1941
- Dokázať pracovať s dataprojektorom a PC

VÝKONOVÝ ŠTANDARD:

- Vymenovať 4 príčiny druhej svetovej vojny
- Popísať vtedajšiu mocenskú situáciu
- Rozoznať príčiny a zámienku vojny
- Povedať dátumy a udalosti spojené s jednotlivými etapami vojny
- Vyhľadať na mape vtedajšie štáty a ich záujmy

VYUČOVACIE METÓDY A FORMY: výklad, problémový výklad spojený s rozhovorom, prezentácia PowerPoint, práca s mapou, práca s historickým prameňom, samostatná práca, skupinová práca, motivačný rozhovor, aktualizácia obsahu učiva

DIDAKTICKÉ ZÁSADY:

- zásada názornosti
- zásada primeranosti
- zásada komplexného rozvoja osobnosti
- zásada uvedomelosti a aktivity

ŠTRUKTÚRA VYUČOVACEJ HODINY

1. *Organizačná časť (2 min)*

Cieľ tejto časti je zistiť prítomnosť žiakov na vyučovaní a všeobecnú pripravenosť žiakov na vyučovací proces (pomôcky) a spustenie potrebných didaktických pomôcok - pozdrav, spustenie didaktickej techniky, zápis do triednej knihy, kontrola prítomnosti žiakov

2. *Oznámenie cieľa vyučovacej hodiny (2 min)*

Učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny: „Ozrejmiť príčiny druhej svetovej vojny, vymenovať jej etapy a opísať cestu k druhej svetovej vojne“. Keďže koncepciu mastery learning využívame na hodinách často, nebolo potrebné žiakov oboznamovať s jej podobou. V opačnom prípade to potrebné je.

3. *Motivácia a aktualizácia učiva (5 min)*

V tejto časti sme metódou kladenia otázok motivovali žiakov k danému učivu tým, že sme vyvolávali v žiakoch presvedčenie, že majú „predvedomosti“ o tejto téme, a nevstupujú úplne do novej oblasti.

*Otázky: Vysvetlite pojem svetová vojna.
Povedzte 5 mien spojených s 2. svetovou vojnou.
Čo viete o tejto vojne z iných predmetov?
Poznáte niekoho, kto zažil 2. svetovú vojnu?*

Ak žiaci mali problém s odpoveďami, na správne odpovede sme ich navádzali.

K dosiahnutiu afektívneho cieľa „vytvorenie negatívneho postoja k vojne a násilnému riešeniu problémov“ sme použili aktualizáciu a opýtali sme sa žiakov, či vedia, kde sa odohráva v súčasnosti na svete vojna. Odpovede boli rôzne, najmä Irak a Afganistan. Opýtali sme sa ako sa ľuďom žije počas vojny, či si vedia predstaviť takýto život, a podobne. Dospeli sme, a zhodli sme sa na tom, že za každú cenu sa musia ľudia vyhýbať vojenským konfliktom, ale aj bežné situácie sa musia riešiť nenásilne.

4. *Prezentácia nového učiva (20 min)*

Cieľom tejto časti je sprístupniť žiakom nové učivo, ktoré je tematicky zamerané na ozrejenie všeobecných príčin druhej svetovej vojny, ako aj jej bezprostrednú príčinu - zámienku, vymenovať fázy druhej svetovej vojny a základné udalosti jej priebehu do roku 1941. Prezentáciu nového učiva sme teda rozdelili na 3 časti. K všetkým trom sme použili PowerPointovú prezentáciu (obrázok 1) na lepšie a názornejšie vysvetlenie, ako aj šetrnejšie využitie času. V tejto časti tiež nesmieme zabudnúť aj na afektívne ciele, teda priebežne prízvukovať negatíva vojny ako takej.

Obrázok 1: Druhá svetová vojna

Prameň: vlastný návrh

Téma je spracovaná v bodoch v prezentácii, ktoré učiteľ postupne komentuje. Vhodným spôsobom do diskusie zapája žiakov a to najmä metódou kladenia otázok, resp. riadeným rozhovorom. Prezentácia obsahuje aj obrazový materiál, ktorý sa tiež analyzuje.

Príčiny druhej svetovej vojny: Pri prezentovaní tohto celku sme použili snímku č. 2 (obrázok 2). Príčiny druhej svetovej sme rozdelili do 4 bodov, ktoré sa postupne na obrazovke ukazujú po kliknutí. Ku každej príčine sme použili metódu výkladu, resp. metódu kladenia otázok a odpovedí. Vrátili sme sa späť k dôsledkom prvej svetovej vojny a stručne sme zopakovali požiadavky Versailleskej zmluvy. Pri Veľkej hospodárskej kríze sme čiastočne aktualizovali učivo a opýtali sme sa, či extrémistické strany majú šancu získať moc aj počas súčasnej krízy. Zazneli kladné odpovede a žiaci poukazovali na Grécko a pomerne vysoký volebný zisk komunistov a fašistov. Spoločne sme ďalej analyzovali nacistickú požiadavku lebensraum a antibolševizmus a ich úlohy pri vypuknutí vojny. Pri analýze poslednej príčiny sme použili metódu kladenia otázok a odpovedí a pýtali sme sa žiakov čo je to appeasement a ako sa prejavoval pred vojnou. Následne sme sa opýtali aká motivácia viedla Hitlera k vojne, čo sa týka appeasementu (chcel stále viac; dúfal, že mocnosti opäť nebudú konať...)

Obrázok 2: Príčiny druhej svetovej vojny
Prameň: vlastný návrh

Etapy druhej svetovej vojny: Počas tejto časti sme vysvetľovali udalosti, ktorými historici rozdelili druhú svetovú vojnu do etáp. Žiaci ich videli na obrazovke, takže stačilo len jednoducho vysvetliť danú udalosť a prečo sa považuje za medzník (obrázok 3). Tiež sme stručne opísali danú fázu.

Obrázok 3: Etapy druhej svetovej vojny
Prameň: vlastný návrh

Cesta k druhej svetovej vojne: Opierajúc sa o prezentáciu sme spoločne so žiakmi opísali posledné týždne pred vojnou. Súčasťou bola aj problémová otázka, či by sa dala situácia vyriešiť aj bez vojny, keby Poľsko ustúpilo. Hoci „keby“ otázky nie sú pri výklade dejín vhodné, aktivizujú žiakov, učia ich myslieť a historicky vnímať. Dospeli sme k záveru, že pravdepodobne nie. Súčasťou prezentácie bola aj mapa z tajného protokolu Paktu o neútočení a karikatúra (obrázok 6). Mapu mali žiaci

samostatne rozanalyzovať: „Ktoré časti mali pripadnúť Nemecku a ktoré ZSSR?“ čím sa rozvíjala psychomotorická schopnosť orientácie na mape. Karikatúru sme tiež vysvetlili.

Na snímke 7 (obrázok 7) sa najprv objaví nacistický propagandistický plagát „Danzig ist Deutsch“ a žiakov sme sa opýtali, čo si myslia, že vidia. Žiaci dospeli k správnej odpovedi. Kliknutím sa následne objaví text.

Posledné týždne mieru

-naplnené diplomatickou činnosťou Británie, Francúzska a ZSSR

↓
jednania neúspešné

-situáciu využíva Hitler a kontaktuje sa s najväčším ideologickým nepriateľom – ZSSR → potrebuje si zabezpečiť neútočenie z východu

↓
Pakt o neútočení

Obrázok 4: Posledné týždne mieru

Prameň: vlastný návrh

Pakt o neútočení (Pakt Molotov – Ribentrop)

23. august 1939

- podpísaný pakt o neútočení medzi Nemeckom a ZSSR

ZSSR - snaha oddialiť útok, pripraviť sa

Nemecko – nechcelo bojovať na dvoch frontoch

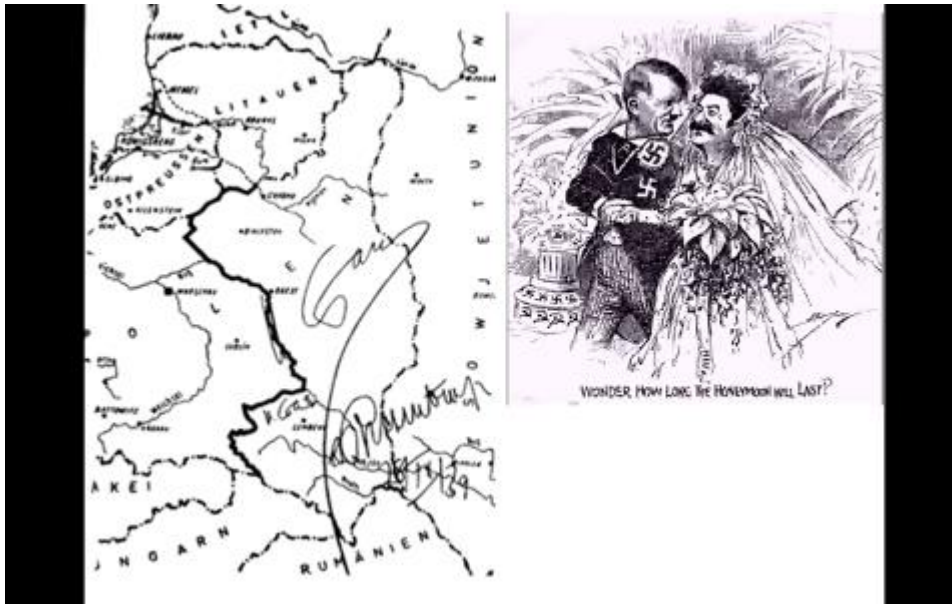
Tajný protokol

↓
dohoda o rozdelení sfér vplyvu medzi Nemeckom a ZSSR v Pobaltí, Fínsku, Poľsku a Rumunsku

Obrázok5: Pakt o neútočení

Prameň: vlastný návrh

Obrázok 6: Pakt o neútočení - tajný protokol (mapa), karikatúra
Prameň: vlastný návrh

25. august –
Británia a Francúzsko
podpísali zmluvu s Poľskom
o vzájomnej pomoci v prípade
napadnutia

Nemecko žiada Poľsko o vrátenie Gdanska

Poľsko odmieta →
Nemecko vyhlasuje vojnu Poľsku
dňa **1.9.1939**

=
začiatok II. svetovej vojny

Obrázok 7: „Danzig ist Deutsch“
Prameň: vlastný návrh

Je potrebné, aby učiteľ, ktorý vyučuje koncepciou mastery learning neustále zapájal žiakov, uisťoval sa, či žiaci danej problematike rozumejú a kládol otázky, ktoré upevnia získané vedomosti podľa cieľov vyučovacej hodiny. Žiaci si počas výkladu robia poznámky.

5. Fixácia nového učiva/Autotest (14 min)

Cieľom tejto časti je, aby žiaci reflektovali svoje poznatky a v prípade potreby si ich do budúcej hodiny doplnili. Žiaci po autoteste presne vedia, v čom majú

nedostatky a poznajú hneď správne odpovede. Autotest sa neznámkuje, opravujú si ho sami žiaci, alebo ich spolusediaci a nie je potrebné pre učiteľa vedieť výsledky testu. Dôležité je, aby ho vedeli sami žiaci. My sme priamo na hodine povedali správne odpovede, čo plne nahradilo fixačnú časť.

6. Zhodnotenie vyučovacej hodiny a záver (2 min)

Na záver hodiny sme zisťovali názor žiakov na zvolenú metodiku. Dospeli sme k tomu, že žiaci považujú túto koncepciu za prínosnú, hlavne čo sa týka priebežného upevňovania učiva a následného autotestu, ktorý im ihneď ukázal čo je dôležité vedieť, kde majú nedostatky a aké typy otázok môžu byť na postteste.

AUTOTEST 1

1. Napíš roky trvania 2. svetovej vojny.
2. Napíš 4 príčiny 2. svetovej vojny
3. Vymenuj etapy 2. svetovej vojny.
4. Čo podpísali Nemecko a ZSSR pred vojnou? Prečo to podpísali a čo bolo obsahom?
5. Čo žiadalo Nemecko od Poľska tesne pred začiatkom vojny?

3.2 Vyučovacia hodina 2

ŠTUDIJNÝ ODBOR: gymnázium

VYUČOVACÍ PREDMET: dejepis

ROČNÍK: tretí

TRIEDA: 3. B

OBSAHOVÝ ŠTANDARD:

a) Tematický celok: Druhá svetová vojna

b) Téma vyučovacej hodiny: Druhá svetová vojna II

c) Pojmy: Gliwice, Blietzkrieg, čudná vojna, Katyň, útok na západ, dobytie Balkánu, zimná vojna, V. Quisling, Ch. de Gaulle, bitka o Britániu, Luftwaffe, RAF, plán Barbarossa

TYP VYUČOVACEJ HODINY: hodina výkladu a osvojovania nových vedomostí

MATERIÁLNO-DIDAKTICKÉ POMÔCKY: príprava, učebnica pre tretí ročník gymnázií – svetové dejiny, dejepisný atlas, prezentácia PowerPoint, USB s pripravenými materiálmi, dataprojektor, písacie potreby, obrysová mapa, autotest
2

VÝCHOVNO-VZDELÁVACIE CIELE:

1. Kognitívne ciele:

- Opísať začiatok 2. svetovej vojny
- Opísať vývoj frontu do útoku Nemecka na ZSSR
- Vysvetliť pojmy - Blietzkrieg, čudná vojna, Katyň, Zimná vojna, V. Quisling, Ch. de Gaulle, bitka o Britániu, Luftwaffe, RAF, plán Barbarossa

2. Afektívne ciele:

- Uvedomiť si nebezpečenstva diktatúr a návratu fašizmu a neonacizmu
- Vyjadriť postoj k motívu, ktoré vedú štáty do vojny

3. Psychomotorické ciele

- Pracovať s dejepisnou mapou – postup vojsk, najznámejšie bitky, zabraté územia Nemcami
- Dokázať pracovať s dataprojektorom a PC

VÝKONOVÝ ŠTANDARD:

- Opísať vývoj frontových udalostí do roku 1941
- Vysvetliť pojmy - Blietzkrieg, čudná vojna, Katyň, Zimná vojna, V. Quisling, Ch. de Gaulle, bitka o Britániu, Luftwaffe, RAF, plán Barbarossa
- Rozoznať motívy ďalších štátov, ktoré sa pridali buď k jednej, alebo k druhej strane
- Demonštrovať na mape postup a situáciu na frontoch
- Dokázať naznačiť na obrysovej mape postup Nemcov do útoku na ZSSR

VYUČOVACIE METÓDY A FORMY: výklad, problémový výklad spojený s rozhovorom, prezentácia PowerPoint, práca s mapou, samostatná práca, motivačný rozhovor, aktualizácia obsahu učiva, praktická práca s mapou a atlasom, práca s obrysovou mapou, práca s IKT technikou

DIDAKTICKÉ ZÁSADY:

- zásada názornosti
- zásada primeranosti
- zásada komplexného rozvoja osobnosti
- zásada uvedomelosti a aktivity

ŠTRUKTÚRA VYUČOVACEJ HODINY

1. Organizačná časť (2 min)

Cieľ tejto časti je zistiť prítomnosť žiakov na vyučovaní a všeobecnú pripravenosť žiakov na vyučovací proces (pomôcky) a spustenie potrebných didaktických pomôcok.

2. Oznámenie cieľa vyučovacej hodiny (1 min)

Učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny: „Opísať priebeh druhej svetovej vojny do roku 1941.“

3. Preverovanie vedomostí z predchádzajúcej hodiny (5 min)

Táto časť má za cieľ upevniť učivo z predchádzajúcej hodiny na úrovni mastery a „naštartovať“ žiakov na hodinu. Pre potreby našej koncepcie sme zvolili frontálne opakovanie a len niekoľko faktografických otázok: 1.Vymenujte príčiny 2. svetovej vojny

2.Aký bol vzťah Nemecka, Británie, Francúzska a ZSSR navzájom pred vojnou?

3.Čo to bol Pakt o neútočení?

4.Prečo bol podpísaný?

5.Čo obsahoval tajný protokol?

Žiaci takéto otázky očakávali, keďže sa viac-menej stotožňovali s otázkami z autotestu 1. Preto sa dá konštatovať, že reagovali lepšie ako počas tradičných hodín. Vyhodnocujeme to ako dôsledok vyučovania podľa koncepcie mastery learning – žiaci presne vedeli aké poznatky majú mať a poznali typ kladených otázok.

4. Motivácia a aktualizácia učiva (5 min)

V tejto časti sme žiakov motivovali krátkym videom z obdobia druhej svetovej vojny - útok na Poľsko dostupnom na internete

<<http://www.youtube.com/watch?v=ZZPGu7dwUOM>>

Video sme neprehrali celé (cca 2 min), pretože nebol na to čas, a tiež vieme, že žiaci sa prestávajú sústrediť, ak je video dlhé. Následne sme položili otázky:

Aký pocit to vo vás zanechalo?

Aké zbrane ste videli?

Boli iné než z čias prvej svetovej? (tiež sme v rámci koncepcie mastery learning pozerali spot k prvej svetovej vojne)

5. Prezentácia nového učiva (25 min)

Kvôli dobrým skúsenostiam sme opäť zvolili na prezentáciu nového učiva PowerPointovú prezentáciu, ale aj obrysové mapy.

Žiaci už na krátkom videu videli, ako útok na Poľsko vyzeral, a ako sa organizoval. Preto sme sa venovali najmä vysvetľovaniu zámienky k vojne (Gliwice), pojmu Blietzkrieg a rozdelenia Poľska (obrázok 8 a 9). Samozrejme sme dostatočnú pozornosť venovali útoku Sovietskeho zväzu a Katynskej masakre.

Útok na Poľsko – začiatok vojny (1.9.1939)

- Nemci, aby mali zámienku k vojne zinscenovali prepad nemeckej vysielacky v Gliwici – Nemci prezlečení za poľských vojakov
- **1. 9. 1939** - Nemecko zaútočilo na Poľsko, čím začína druhá svetová vojna
- **3. 9. 1939** - Francúzsko a VB vypovedali vojnu Nemecku
- **17. 9. 1939** vtrhli z východu do Poľska vojská **Červenej armády** – ZSSR
- koncom septembra Varšava kapitulovala

Obrázok 8: Útok na Poľsko

Prameň: vlastný návrh

Poľsko, prvá obeť vojny, bolo rozdelené na dve časti:

- *1.časť* - sa stala súčasťou Veľkonemeckej ríše
- *2.časť* - Generálny gouvemement -nemecká kolónia
- Sovietsky Zväz anektoval územia stratené v Poľsko-ruskej vojne(1919-1921)
- Francúzsko a VB síce mobilizovali, ale sa len nečinne prizerali

=
Čudná vojna

Obrázok 9: Rozdelenie Poľska

Prameň: vlastný návrh

Po snímkach, vysvetlení a opísaní poznámok sme sa venovali opisu fotiek a mapy (obrázok 11). Použili sme aj prezentáciu o postupe nacistických vojsk v Európe (obrázok 10).

Obrázok 10: Postup Nemcov a Sovietov v Poľsku
Prameň: vlastný návrh

Obrázok 11: Obrázky a fotky
Prameň: vlastný návrh

Pri vysvetľovaní pojmu čudná vojna sme sa opýtali, čo si myslia prečo západné mocnosti skutočne nebojovali, a či to bolo výraznou taktickou chybou. Odpovede boli rôzne a žiaci dospeli k tomu, že Nemecko by pravdepodobne nezvládlo nápor z dvoch strán. Tu sa ukázalo výborné historicko-vojenské povedomie žiaka.

Po vysvetlení Katynskej masakry sme zdôraznili, že totalitné režimy nemajú záujem o mier a ak tak len zo zisťných dôvodov a prešli sme na Zimnú vojnu (obrázok 12). Zdôraznili sme, že aj napriek ideologickým rozporom, oba režimy boli agresívne.

Zimná vojna

(Sovietsko - Fínska vojna 1939/1940)

- **30. november 1939** ZSSR napadol Fínsko
- ZSSR sa opäť stáva agresorom
- **12. 3. 1940** Fínsko po statočnom odpore prehráva a stráca časť územia
- v auguste 1940 ZSSR obsadil Besarábiu a Pobaltské krajiny: Estónsko, Lotyšsko a Litvu

Obrázok 12: Zimná vojna

Prameň: vlastný návrh

Po zimnej vojne sme sa obrátili na západ a Hitlerov postupný útok na Dánsko, Nórsko, Benelux a Francúzsko. Pred vysvetlením útoku na Francúzsko sme sa žiakov opýtali na Schlieffenov-Moltkeho plán. Žiaci odpovedali správne a aj na otázku, prečo v prvej svetovej vojne plán nevyšiel sme dostali správnu odpoveď (vojna na dvoch frontoch). Tu žiaci pochopili, že Hitler nebojoval na východnom fronte a tiež, že západné mocnosti dali Nemecku čas na lepšie vyzbrojenie a preto útok na Francúzsko bol úspešný (obrázok 13).

Útok na západ

- **apríl 1940** - Nemci obsadili Dánsko a Nórsko
- nórsky nacističan **Vidkun Quisling**
  - spolupracoval s Nemcami
  - stal sa synonymom zrady vlastného národa

10. 5. 1940 - začiatok útoku na západ proti Francúzsku
- cez štáty Beneluxu

14. jún 1940 – Francúzsko kapituluje

Francúzsko rozdelené – Sever a západ pričlenený k ríši
- Juh – bábkový štát s centrom vo **Vichy** – prezident **Filip Pétain**

Obrázok 13: Útok na západ

Prameň: vlastný návrh

Pre obraznejšie vysvetlenie útoku sme použili prezentáciu o postupe nacistov v Európe (obrázok 14).

Obrázok 14: Obsadenie západu

Prameň: vlastný návrh

Následne sme upriamili pozornosť na vzťah Británie a Nemecka, spomenuli sme cestu Rudolfa Hessa do Británie. Spoločne sme opísali plán Seelöwe a úlohu Luftwaffe a RAF. Neopomenuli sme ani zásluhy našich letcov v britskej armáde (obrázok 15).

Letecká bitka o Britániu

- Hitler nechcel bojovať s V.B. – chcel mier
- predseda britskej vlády **Winston Churchill** chcel pokračovať vo vojne
- v auguste 1940 sa začala letecká vojna o Anglicko – bombardovanie Londýna

• Nemci nedosiahli cieľ a akciu odložili na neurčito

Obrázok 15: Bitka o Britániu

Prameň: vlastný návrh

4. Fixácia nového učiva/Autotest (2 min)

Pretože nebolo dostatok času, autotest za účelom sebahodnotenia bol daný na domácu prípravu. Hoci nie je zaručené, že každý žiak DÚ spraví doma, musíme mať na pamäti, že ide o autoevalváciu, a že žiaci by mali prejsť otázky vzhľadom k posttestu.

Navyše sme žiakom rozдали obrysové mapy 2. svetovej vojny (obrázok 16) a žiaci mali naznačiť postup nemeckých jednotiek tak, ako ho pamätajú alebo s pomocou atlasu.

**11. II. svetová vojna v Európe a Afrike
1939 - 1942**

Obrázok 16 Obrysová mapa

Prameň: M. Dvořák

5. Zhodnotenie vyučovacej hodiny a jej záver (5 min)

Položili sme si otázku, ako by žiaci zhodnotili hodinu, ak by boli učitelia. Dostali sme asi tri odpovede, že boli spokojní, hoci sa niektorí mohli zapájať viac. Po otázke, ako by zhodnotili hodinu ako žiaci, odpovedali tiež kladne. Vzhľadom na kontrolné otázky počas celej expozičnej fázy, použitiu prezentácie a aktívneho zapájania žiakov počas hodiny si zapamätali viac, ako počas tradičného vyučovania. Tiež ocenili pozitíva autotestu.

AUTOTEST 2

1. Čím začala 2. svetová vojna? Aká bola zámienka?
2. Ktorý štát ešte napadol Poľsko?
2. Ako nazývame reakciu západných mocností na vyhlásenie vojny proti Poľsku?
3. Kto viedol Zimnú vojnu a ako dopadla?
5. Aký bol postup obsadenia západných štátov Nemeckom?
6. Ako prebiehala, a ako dopadla letecká bitka o Britániu?

3.3 Vyučovacia hodina 4

ŠTUDIJNÝ ODBOR: gymnázium

VYUČOVACÍ PREDMET: dejepis

ROČNÍK: tretí

TRIEDA: 3. B

OBSAHOVÝ ŠTANDARD:

a) **Tematický celok:** Druhá svetová vojna

b) **Téma vyučovacej hodiny:** Holokaust

c) **Pojmy:** okupácia, Žid, geto, holokaust, koncentračný tábor, vyhladzovací tábor, cyklón B

TYP VYUČOVACEJ HODINY: hodina výkladu a osvojovania nových vedomostí

MATERIÁLNO-DIDAKTICKÉ POMÔCKY: príprava, učebnica pre tretí ročník gymnázií – svetové dejiny, dejepisný atlas, internet, počítač, písacie potreby, pracovný list, obrysová mapa

VÝCHOVNO-VZDELÁVACIE CIELE:

1. Kognitívne ciele:

- Vysvetliť pojmy okupácia, Žid, geto, holokaust, koncentračný tábor, vyhladzovací tábor, cyklón B
- Vysvetliť zdroj myšlienky konečného riešenia židovskej otázky
- Zhodnotiť dôsledky holokaustu
- Zhodnotiť popísať funkciu židovského geta
- Zhodnotiť a popísať funkciu koncentračných a vyhladzovacích táborov
- Vymenovať aspoň tri vyhladzovacie tábory

2. Afektívne ciele:

- Vyvarovať sa pokusom a odmietat' propagandu porušovania ľudských práv
- Vytvorenie kladného postoja k rasovej tolerancii
- Podporiť vzájomnú sociálnu spoluprácu a pocit zodpovednosti za skupinu

3. Psychomotorické ciele

- Pracovať s internetom a pracovným listom
- Dokázať pracovať s obrysovou mapou
- Rozvíjať schopnosť abstrahovať nepodstatné informácie z čítaného textu

VÝKONOVÝ ŠTANDARD:

- Vysvetliť pojmy okupácia, Žid, geto, holokaust, koncentračný tábor, vyhladzovací tábor, cyklón B
- Nájsť na mape najznámejšie koncentračné tábory
- Vysvetliť funkciu koncentračných a vyhladzovacích táborov
- Vyhľadať konkrétne informácie o obetiach holokaustu

VYUČOVACIE METÓDY A FORMY: skupinová práca, problémové vyučovanie, problémový výklad spojený s rozhovorom, práca s internetom, motivačný rozhovor, praktická práca s mapou a atlasom, práca s IKT

DIDAKTICKÉ ZÁSADY:

- zásada názornosti
- zásada primeranosti
- zásada komplexného rozvoja osobnosti
- zásada uvedomelosti a aktivity

ŠTRUKTÚRA VYUČOVACEJ HODINY:

1. Organizačná časť(1 min)

Cieľ tejto časti je zistiť prítomnosť žiakov na vyučovaní a všeobecnú pripravenosť žiakov na vyučovací proces (pomôcky) a spustenie potrebných didaktických pomôcok.

2. Oznámenie cieľa vyučovacej hodiny (2 min)

Oboznámili sme žiakov s cieľom vyučovacej hodiny: „Problematika holokaustu“. Žiakom sme tiež oznámili metodiku práce na tejto hodine: „Žiaci dostanú k dispozícii pracovné listy, do ktorých budú vpisovať informácie, ktoré si sami nájdu. Pracovať budú v skupinách po 4 žiakoch. Žiaci vyhľadávajú informácie na internete, môžu si úlohy podeliť, ale vzhľadom na to, že každá skupina má len jeden počítač, musia pracovať postupne. Pracovný list im potom bude slúžiť ako poznámkový zošit.“

3. Motivácia a aktualizácia učiva (2 min)

Žiakom sme položili otázku, či vedia, čo to je holokaust. Odpovedí nebolo na moje prekvapenie veľa, jeden žiak odpovedal, že je to vraždenie Židov počas druhej svetovej vojny. Lepšie boli zodpovedané otázky: „Čo sú to koncentračné tábory?“ a „Vymenuj aspoň tri koncentračné tábory!“

3. Prezentácia nového učiva (35 min)

Rozdelenie žiakov: Žiakov sme rozdelili na 7 skupín po 4 (jedna skupina mala 3 žiakov). Kvôli afektívnemu cieľu „podporiť sociálnu spoluprácu v skupine“ sme vyvážili aj zastúpenie pohlaví. Rozdelenie úloh sme nechali na žiakoch. Žiaci sa posadili k PC a na internete začali vyhľadávať informácie. Počas práce sme chodili po triede a kontrolovali poznámky. Samozrejme sme sa nevyhli nesprávnym odpovediam, ktoré sme museli napraviť.

Spracovávanie úloh: Žiaci sa posadili k PC a na internete začali vyhľadávať informácie. Počas práce sme chodili po triede a kontrolovali poznámky. Samozrejme sme sa nevyhli nesprávnym odpovediam, ktoré sme museli napraviť.

Prezentácia úloh: Po spracovaní úloh, žiaci predniesli svoje odpovede. Vzhľadom aj na naše intervencie počas spracovávania, boli odpovede väčšinou správne. Prezentoval buď zástupca skupiny a dopĺňali ho ostatní žiaci, resp. si rozdelili, kto bude čo odpovedať. Odpovede na faktografické otázky (vysvetlenie pojmov) boli jasné a zrozumiteľné. Napr.:

„Čo je to okupácia“: násilné obsadenie štátu alebo časti štátu iným štátom a zriadenie vlastnej správy.

„Kde bola počas 2. sv. vojny najt'ažšia“: Poľsko a ZSSR

„Čo je to holokaust“: systematické, štátom vykonávané prenasledovanie a hromadné vyvražďovanie Židov počas 2. svetovej vojny. O konečnom riešení židovskej otázky sa rozhodlo na konferencii vo Wannsee roku 1942. Hlavným strojcom bol Reinhard Heydrich a vykonávali ho najmä jednotky Einsatzgruppen a SS pod vedením Heinricha Himmlera.

Pri úlohe napísať dôvody prečo došlo k holokaustu, žiaci písali rôzne myšlienky, pri ktorých sa nedá odmietat' žiadna: rasová neznášanlivosť, obviňovanie Židov za celosvetové sprisahanie a úpadok Nemecka, majetkové dôvody, potreba zbaviť sa nepotrebného obyvateľstva po aplikácii Norimberských zákonov...

Rôznorodé boli aj odpovede, k akému porušovaniu ľudských práv dochádzalo v koncentračných a vyhladzovacích táborech. Táto otázka výrazne poslúžila cieľu uvedomenia sa potreby ľudských práv a k uvedomeniu si formám ich porušovania, čo je pre človeka žijúceho v demokracii veľmi dôležité. Vyberáme: porušovanie osobnej slobody, slobody pohybu, na dôstojný život, dochádzalo k vyhladovávaniu, neľudskej práci, znásilňovaniu, mučeniu, pokusy na ľuďoch, porušení práva na život. Dokonca sa vyskytla odpoveď porušenie práva na meno.

Na konci tejto fázy nás zaujímali odpovede na aplikačnú otázku, ako môže súčasný človek zabrániť opakovaniu takejto udalosti. heuristickým rozhovorom sme došli k odpovediam (niektoré už samozrejme mali), ako je zamedzovaniu propagácii takýchto názorov, zamedzeniu zľahčovania tejto udalosti, viesť ľudí k tolerancii a s nezabudnúť na túto udalosť (učiť žiakov v škole).

Žiakom sme oznámili, že poznámky si z prezentácie nemusia robiť, pretože pracovný list sú ich poznámky.

Tematický celok: DRUHÁ SVETOVÁ VOJNA

Téma: HOLOCAUST

(pracovný list)

Okupácia je _____ Najtvrdšia bola v _____ a _____

Holokaust je _____

Je spojený s konečným riešením židovskej otázky, ktorá bola prijatá na konferencii _____ v roku _____. Hlavným strojcom myšlienky bol _____. Vykonávali ich najmä jednotky _____ na čele s _____.

Geto bolo _____ a slúžilo na _____

Koncentračný tábor slúžil na _____

_____. Poznáme napríklad _____

Vyhladzovací tábor slúžil na _____

_____. Poznáme napríklad _____

Napíšte dôvody prečo došlo k holokaustu: _____

K akému porušovaniu ľudských práv dochádzalo v koncentračných a vyhladzovacích táboroch? _____

Približný počet Židov zahynutých v dôsledku holokaustu _____ spôsoby smrti: _____

Ako môže súčasný človek zabrániť opakovaniu takéhoto konania?

4. Fixácia nového učiva/Autotest (3 min)

V tomto prípade sme autotest nedali, keďže pracovný list mal charakter testu. Na domácu úlohu sme žiakom dali zaznačiť 6 koncentračných a vyhladzovacích táborov (3 a 3) v Európe na obrysovej mape (obrázok 17).

15. Genocída a hnutie odporu v okupovanej Európe 1939 - 1945

Obrázok 17 Obrysová mapa

Prameň: M. Dvořák

Zhodnotenie vyučovacej hodiny a záver (2 min)

Hodnotenie hodiny vychádzalo z reflexie samotných žiakov. Hodina prebehla podľa plánu a žiaci sa k nej vyjadrili pozitívne - pracovali sami, dosiahnuté výsledky boli ich, nemuseli písať dlhé poznámky, vedeli, čo je dôležité, vybočenie zo stereotypu... My by sme ešte dodali, že práca v skupinách im priniesla vhodnú sociálnu interakciu. Na hodine sme stihli všetko, čo sme chceli, venovali sme sa ako kognitívnym, tak aj afektívnym cieľom v úplne dostatočnej miere.

Vyučovanie tematickeho celku Druhá svetová vojna prebehlo na ôsmych vyučovacích hodinách na základe tematickeho plánu. Pre naše potreby sme rozanalyzovali prvú, druhú a štvrtú hodinu. Ostatné hodiny boli odučené podobným spôsobom. To znamená ako metódy boli použité hlavne výklad, rozhovor, práca s PowerPointovou prezentáciou, PC, internetom, samostatná, či skupinová práca. Jednu hodinu sme viedli stratégiou EUR a metódou INSERT, čo je tiež vhodná metóda na dosiahnutie dokonalého osvojenia učiva. Vždy sme sa snažili poukázať na to, čo je pre nich dôležité vedieť a počas prezenčnej časti sme kládli podobné otázky, ktoré boli aj na autotestoch a na postteste.

V porovnaní s tradičným vyučovaním boli hodiny efektívnejšie, ľahšie sa dalo nadviazať na predošlé učivo a to aj spreď viac hodín a ľahšie sa rozvíjal rozhovor. Na hodine bol daný aj autotest, ktorý pravdepodobne dopadol vždy výborne (podľa žiakov). Dané testy si žiaci mohli nechať, najmä kvôli opakovaniu doma.

3.4 Posttest

Súčasťou koncepcie mastery learning je aj posttest, ktorý ukáže žiakom aké vedomosti dosiahli a čo si ešte majú doplniť. Zároveň je aj reflexiou učiteľa ako poskytol žiakom vedomosti daného modulu. Posttest sa píše na konci každého modulu, a ak žiak si neosvojil učivo na úrovni mastery (v našom prípade 90 %) dostane pomoc vo forme korektívneho vyučovania a test opakuje až dovtedy, kým nedosiahne tento stupeň.

Test sme písali na jednej vyučovacej hodine. Pri zostavovaní testu sme zvolili otázky otvorené, aby boli skúmané reálne vedomosti žiakov a aby sme sa vyhli tipovaniu odpovedí. Test bol zostavený tak, aby spĺňal tri kritéria – validita, reliabilita a praktickosť.

POSTTEST

Druhá svetová vojna

1. Uved' roky trvania 2. svetovej vojny v Európe a vo svete.
2. Čím sa začala druhá svetová vojna?
3. Aký prekvapujúci ťah sa stal 23.8.1939? Ktoré štáty sa ho zúčastnili?
4. Aké územia, sféry vplyvu si Paktom Molotov – Ribbentrop rozdelili ZSSR a Nemecko?
5. Ktorá krajina napadla Poľsko z východu? Kedy to bolo?
6. Aké boli Hitlerove ciele pri útoku na Dánsko a Nórsko?
7. Vysvetli pojem Čudná vojna a Zimná vojna.
8. Na aké časti sa po kapitulácii rozdelilo Francúzsko?
9. Kedy a akým spôsobom sa uskutočnil útok na VB?
10. Kto velil oddielom Africa Corps? Aká bola jeho prezývka? Uved' aj nemecký názov!
11. Vysvetli pojem operácia Barbarossa. Aké boli jej ciele?
12. Po akej udalosti vstúpili USA do vojny?
13. Vysvetli pojem holokaust, geto a Einsatzgruppen SS.
14. Uved' tri udalosti, ktoré charakterizovali 3. fázu vojny!
15. Čo spôsobilo vylodenie na Sicílii?
16. Kedy sa konala Teheránska Konferencia, kto sa na nej stretol a aký bol jej program?
17. Čo to bola a kedy sa uskutočnila operácia Overlord?

18. Kedy došlo k spáchaniu atentátu na Hitlera? S akým výsledkom?
19. Aká udalosť prinútila Japoncov podpísať kapituláciu?
20. Napíš dátumy ukončenia druhej svetovej vojny v Európe a vo svete.
21. Kto zasadal a aký bol program Postupimskej konferencie.
22. Kto bol súdený na Norimberskom procese a aké obvinenia boli kladené?
23. Čo je to riešenie 4D po kapitulácii Nemecka?
24. Aký je približný počet obetí druhej svetovej vojny?

Výsledky posttestu: Na základe prvého posttestu dosiahlo úroveň mastery 19 z 30 žiakov. Jedenástim žiakov bolo dané korektívne vyučovanie, a ostatným rozširujúca hodina - Denník Anny Frankovej. Žiaci mali zistiť čo najviac o živote a osude Anny Frankovej.

Korektívne učenie prebiehalo na jednej hodine formou kladenia otázok a odpovedí. Boli dané podobné otázky, aké sa mohli vyskytnúť na nasledujúcom postteste. Tiež sme žiakom nariadili domácu samoprípravu, alebo doučovanie spolužiakom. Faktom je, že posttest zvládlo všetkých 11 žiakov nad 90 %, teda úroveň mastery.

Na základe vlastných skúseností vieme konštatovať, že dokonalé osvojenie učiva má výrazný efekt na úroveň žiackych vedomostí.

ZÁVER

Cieľom našej práce bolo využiť koncepciu dokonalého osvojenia učiva - mastery learning v edukačnej praxi a ponúknuť metodiku na jej zvládnutie. K voľbe mastery learning nás donútila praktická skúsenosť, a to že všetci žiaci sú rovnako vzdelávateľní a vyučovanie tzv. mastery je pre získavanie poznatkov vhodnejšie ako tradičné vyučovanie.

Pozitívum využitia tejto koncepcie je aj to, že na hodinách bola lepšia atmosféra, žiaci reagovali a poznali súvislosti, fakty, vedeli vyjadriť svoj názor.

V práci sme chceli ponúknuť naše skúsenosti, motivovať učiteľov pri príprave a realizácii vyučovacích hodín. Zostáva už len na učiteľovi, ako ju prispôsobí svojmu predmetu.

Myslíme si, že koncepcia mastery learning je prínosom pre naše školstvo, aj keď je pre učiteľa náročná na prípravu a čas a zostáva len na učiteľovi, ako ju prispôsobí predmetu a téme výučby.

Odporúčame aplikovanú koncepciu využívať aj v ďalších tematických celkoch, pretože nie je krajšie, ako vidieť žiakov pri ich pocite vlastného úspechu - radosti z dosiahnutých výsledkov.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

1. Bartlová, A., Letz, R. 2005. Dejepis – národné dejiny pre 3. ročník gymnázií. Polygraf Print, spol. s.r.o., Prešov. Prešov. 2005. ISBN: 80-10-00031-0
2. Biermann, K., Hanus, F. 1993. Kronika ľudstva. Fortuna Print, spol. s.r.o. Bratislava. 1993. ISBN: 80-7153-075-1
3. Ďurechová, L. 2012. Dokonalé osvojenie učiva v dejepise. MPC Bratislava. Bratislava. 2012
4. Grofčíková, S. 2005. Diferencovaný prístup v psychodidaktickej koncepcii mastery learning. In PERHÁCS, J. Multidimenzionálne aspekty výchovy a vzdelávania. PF UKF v Nitre. Nitra. 2005. ISBN: 80-8050-893-3
5. Gurňák, D. 2006. Štáty v premenách storočí. Magnus Press a.s. Bratislava. 2006. ISBN: 80-89080-47-2
6. Határ, C a kol. 2011. Vybrané kapitoly z didaktiky pedagogiky a sociálnej pedagogiky. Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre. Nitra. 2011. ISBN: 978-80-8094-857-3
7. Kamenický, M. a kol. 1997. Lexikón svetových dejín. Media – Trade, spol. s.r.o. – SPN. Bratislava. 1997. ISBN: 80-08-02479-8
8. Kodajová, D., Tonková, M. 2006. Dejepis – svetové dejiny pre 3. ročník gymnázií. SPN – Mladé letá, s.r.o. Bratislava. 2006. ISBN: 80- 10-00392-1
9. Petlák, E. 2004. Všeobecná didaktika. IRIS. Bratislava. 2004. ISBN: 80-89018-64-5
10. Turek, I. 2010. Didaktika. Iura Edition, spol. s.r.o. Bratislava. 2010. ISBN: 978-80-8078-322-8
11. Turek, I. 1997. Zvyšovanie efektívnosti vyučovania. Metodické centrum v Bratislave. Bratislava. 1997. ISBN: 80-88796-49-0
12. Vasil'ová, D. 2010. Vyučovacia hodina dejepisu a jej štruktúra. In: Dejiny 2/2010. Inštitút histórie FF PU v Prešove. Prešov. 2010

ZOZNAM OBRAZOVÝCH ZDROJOV

1. <http://historyimages.blogspot.sk/2009/08/second-world-war-russian-front-pictures.html>
2. <http://adam.azet.sk/clanky/1838/diabolsky-pakt-ribbentrop-molotov.html>
3. http://yourfreedomandours.blogspot.sk/2009_08_01_archive.html
4. http://en.wikipedia.org/wiki/File:Mapa_2_paktu_Ribbentrop-Mo%C5%82otow.gif
5. http://www.deutsche-undpolen.de/frames/bild_lang_jsp/key=1933_danzig_ist_deutsch.html
6. http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Generalne_gubernatorstwo_1942.png
7. <http://www.ushmm.org/wlc/en/article.php?ModuleId=10005070>
8. <http://schikelgruber.net/generals5.html>
9. <http://uralica.com/finnliv.htm>
10. <http://folk.uio.no/gunnaliu/quisling.html>
11. <http://general-southerner.blogspot.sk/2010/07/anniversary-of-battle-of-britain.html>

